

СТАНДАРТИ

ДОТРИМАННЯ ЗАБОРОНИ СЕГРЕГАЦІЇ У СФЕРІ ВИХОВАННЯ ТА ОСВІТИ

2024

Міністерство освіти, наукових досліджень, розвитку та у справах молоді Словацької Республіки

| відділ Національної та інклюзивної освіти

Стромова 1, 813 30 Братислава | www.minedu.sk

Листопад 2024 року

Стандарти дотримання заборони сегрегації у вихованні та освіті

Дотримуючись заборони сегрегації в освіті та вихованні, школа та шкільний заклад дотримуються Стандартів дотримання заборони сегрегації в освіті та вихованні (далі - "Стандарти"), виданих Міністерством освіти і науки Словацької Республіки, і їх формулювання є частиною додатка до шкільного порядку.

Стандарти представляють **собою основні правила, принципи та процедури, спрямовані на запобігання та ліквідацію сегрегації у сфері виховання та освіти. Їх застосування сприяє дотриманню принципів виховання та освіти відповідно до шкільного законодавства в школах і навчальних закладах.** Вони базуються на Конвенції про права дитини:

Стаття 2 абз. 1: забезпечити права, передбачені цією Конвенцією, кожній дитині, що знаходиться під їх юрисдикцією, без будь-якої дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного, етнічного або соціального походження, майнового стану, фізичної або розумової неповноцінності, гендерного чи іншого статусу дитини або її батьків або законних опікунів.

Стаття 2 абз. 2: Вживати необхідних видів діяльності для захисту дитини від усіх форм дискримінації або покарання, що випливають з положення, діяльності, висловлюваних думок або переконань її батьків, законних опікунів або членів сім'ї.

Стаття 3 абз. 1: Найкращі інтереси дитини повинні враховуватися в першу чергу у всіх видах діяльності, що стосуються дітей, незалежно від того, чи вони здійснюються державними або приватними установами соціального забезпечення, судами, адміністративними або законодавчими органами.

Стаття 29 абз. 1: Виховання та освіта дитини повинні бути спрямовані на:

- а) розвиток особистості дитини, її унікальних обдарувань, а також розумових і фізичних здібностей в максимально можливій мірі;
- б) сприяння повазі прав людини та основних свобод і принципів, закріплених у Статуті Організації Об'єднаних Націй;
- в) розвиток поваги до батьків, до їх власної культурної, мовної та ціннісної ідентичності та до цінностей країни, в якій живе дитина, а також до цінностей країни їх походження та інших культур
- г) підготовка дитини до відповідального життя у вільному суспільстві в дусі взаєморозуміння, миру, терпимості, гендерної рівності та дружби між усіма народами, етнічними, національними та релігійними групами та особами корінного походження;
- д) виховання дбайливого ставлення до навколишнього середовища.¹

Стандарти дотримання заборони сегрегації - це розробка і впровадження практичної частини Методичного посібника з десегрегації у сфері виховання та освіти².

Стандарти, наведені в посиланні до методичного посібника, допомагають реалізувати принцип заборони *всіх форм дискримінації, особливо сегрегації*³. Сегрегація у сфері виховання та освіти визначається Законом "Про освіту" наступним чином: *"дія або бездіяльність, що суперечить принципу рівного поводження відповідно до спеціального положення ^{2а}, в результаті якого відбувається або може статися територіальна, організаційна або соціальна ізоляція групи дітей та учнів або учасників виховання та освіти або їх роздільне навчання, за винятком*

¹ Конвенція про права дитини (ООН, 1989), [Повідомлення Міністерства закордонних справ Словацької Республіки №104/1991 Збірки законів](#)

² [Методичний посібник з десегрегації у сфері виховання та освіти](#) (МОН СР, 2023)

³ [§3 пункт f\) Закону №245/2008 Збірки законів \(Закон "Про освіту"\)](#)

освіти, що надається відповідно до міжнародного договору, виконання якого для Словацької Республіки є обов'язковим ^{2b)} у виконанні прав національних меншин на виховання та освіти мовою відповідної національної меншини та у створенні умов для освіти дітей з обмеженими можливостями або талантами, а також учнів з обмеженими можливостями або обдарованістю, беручи до уваги їх волю та інтереси, а також волю та інтереси їх законних представників, якщо участь у такій освіті є необов'язковою та відповідає регулюванню умов виховання та освіти відповідно до цього закону, зокрема для виховання та освіти на тому ж рівні."⁴

Стандарти дотримання заборони сегрегації у сфері виховання та освіти, стосуються всіх областей, які регулюються шкільним порядком відповідно до Закону "Про освіту" (Закон №245/2008 Збірки законів, §153, абз. 1):

- виконання прав і обов'язків учнів та їх законних представників у школі, правила взаємовідносин з педагогічними працівниками та іншими працівниками школи,
- діяльність і внутрішній режим школи,
- умови для забезпечення безпеки та здоров'я дітей та учнів, а також їх захисту від соціально-патологічних явищ, дискримінації або насильства,
- умови розпорядження майном, що знаходиться у віданні школи або шкільного закладу, за рішенням засновника.

Ми визначаємо Стандарти дотримання заборони сегрегації у сфері виховання та освіти як Стандарти ставлення та цінностей, а також Стандарти, що впливають із визначення сегрегації у сфері виховання та освіти.

Стандарти ставлення та цінностей

Основною передумовою успішного впровадження стандартів, що забезпечують процес запобігання або усунення сегрегації у сфері виховання та освіти, є фундаментальний зсув в області ставлення і встановлення цінностей, культивування публічного дискурсу і міжособистісних відносин всіх суб'єктів освіти, які вступають в контакт з учнями та слухачами в школі.

Суспільство 21 століття потребує громадян, які мають цінності, погляди, здібності, знання та критичне мислення, необхідні для функціонування як демократичних та міжкультурно-компетентних громадян. Стандарти ставлення та цінностей визначаються на основі ключових показників (дескрипторів), розроблених Радою Європи як Еталонної системи компетенцій для демократичної культури⁵. Дескриптори - це описи та пояснення, які стосуються конкретної бажаної поведінки всіх учасників освітнього процесу:

- Ставтеся з повагою до всіх людей без вибору,
- Висловлюйте повагу до всіх без винятку і сприймайте різноманітність як можливість і вигоду для школи при підготовці та здійсненні видів діяльності освітнього процесу.
- Визнавайте інших людей рівними собі людьми.
- Поважайте людей різних віросповідань.

⁴ §2 пункт а) Закону №245/2008 Збірки законів (закон про освіту) - набуває чинності з 01.01.2025. Примітки до посилань 2a і 2b говорять: "2a) Закон №365/2004 Збірки законів "Про рівне ставлення в певних областях і захист від дискримінації" та про внесення поправок до деяких законів (Закон "Про боротьбу з дискримінацією") з внесеними до нього поправками. 2b) Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти (Повідомлення Міністерства закордонних та європейських справ Словацької Республіки №276/2024 Збірки законів Конвенція "Про права інвалідів" (повідомлення Міністерства закордонних справ Словацької Республіки №317/2010 Збірки законів."

⁵ [Довідкова система компетенцій для демократичної культури](#) була створена у 2018 році Радою Європи, членом якої Словацька Республіка є з 1993 року. Для Словацької Республіки це має статус рекомендації при розробці освітніх стратегій і методик, спрямованих на підтримку демократичної культури, прав людини та соціальних компетенцій.

- Поважайте людей, які дотримуються різних політичних поглядів.
- Проявляйте інтерес до вивчення вірувань, цінностей, традицій і світогляду інших людей.
- Надавайте іншим людям простір для самовираження.
- Проявляйте відповідальність за свої вчинки.
- Перепрошуйте, якщо комусь заподієте біль.
- Висловіть бажання та зацікавленість у співпраці та спільній роботі з іншими людьми для просування спільних інтересів.

Стандарти, що впливають з визначення сегрегації у сфері виховання та освіти:

- Школа та шкільний заклад при застосуванні Стандартів дотримання заборони сегрегації розробляють план застосування Стандартів дотримання заборони сегрегації у сфері виховання та освіти та використовують Методичний посібник з десегрегації у сфері виховання та освіти, виданий Міністерством освіти, науки, досліджень та спорту Словацької Республіки⁶.

а) Стандарти просторової десегрегації:

- Всім учням і слухачам повинен бути наданий рівний (недискримінаційний) доступ в усі приміщення школи або шкільного закладу, призначені для учнів або слухачів. У школі чи шкільному закладі немає приміщень та будівель, зарезервованих для окремих груп учнів, створених з метою їх виключення або неприпустимої розлуки на підставі будь-якої охоронюваної причини, зазначеної в Законі "Про боротьбу з дискримінацією"⁷.
- В рамках освітнього процесу школа або шкільний заклад використовує приміщення, що відповідають стандартам, встановленим регіональними органами охорони здоров'я, при цьому навчальний процес жодної з груп не проходить в приміщеннях, якість яких істотно відрізняється від інших приміщень.
- Якщо в школі або шкільному закладі в кожній віковій групі представлені учні різного етнічного, національного або соціального походження, кольору шкіри або за іншими ознаками, захищеними Законом "Про боротьбу з дискримінацією", в ній повинні бути класи, в яких збалансовано представлені учні або слухачі цих груп.

б) Стандарти організаційної десегрегації:

- Школа чи шкільний заклад організували шкільні уроки та щоденну програму таким чином, щоб не допускати виключення та неприпустимого розділення певної групи учнів та слухачів⁸.
- Всі групи учнів школи та шкільного закладу мають однакові освітні стандарти, на основі яких педагогічні працівники, професійні працівники та інші працівники складають навчальний план шкільної освітньої програми. Зміни можуть бути внесені тільки для учнів,

⁶ [Методичний посібник з десегрегації у сфері виховання та освіти](#) (МОН СР, 2023)

⁷ Охоронювані законом "Про боротьбу з дискримінацією" причини - це характеристики людей, тісно пов'язані з їх гідністю та ідентичністю, які не повинні використовуватися для неприйнятного диференційованого поводження з ними. До них відносяться: "стать, релігія чи переконання, раса, національність чи етнічна група, інвалідність, вік, сексуальна орієнтація, сімейний стан, колір шкіри, мова, політичні чи інші переконання, національне чи соціальне походження, майновий, гендерний чи інший статус, або причина повідомлення про злочин чи інші антисоціальна діяльність" § 2, абз. 1 Закону №365/2004 Збірки законів.

⁸ §2, абз. 1 Закону №365/2004 Збірки законів (Закон "Про боротьбу з дискримінацією")

для яких це визначено індивідуальною освітньою програмою⁹, індивідуальним навчальним планом¹⁰ або наданими видами діяльності для підтримки¹¹.

- Всі групи учнів і слухачів повинні мати рівний доступ до матеріально-технічного оснащення, навчальних матеріалів та інших навчальних посібників освітнього процесу, відповідному даному року або рівню освіти.
- Школа або шкільний заклад зобов'язані використовувати всі доступні засоби, інструментарій і методи, щоб забезпечити максимальний доступ до освіти для всіх груп учнів, навіть в разі кризових подій у школі¹². Після кризової події школа зобов'язана вжити відповідних видів діяльності для підтримки, щоб компенсувати можливі прогалини у вихованні та освіті, які не могли бути усунені в максимальній мірі під час кризової ситуації.

с) Стандарти соціальної десегрегації

- Школа чи шкільний заклад повинні використовувати необхідні та доступні види діяльності інклюзивної підтримки для сприяння соціальній інтеграції учнів та слухачів та створення позитивного, сприятливого соціального клімату в школі та шкільному закладі, що сприяє десегрегації та усуненню стереотипів та упереджень.
- Школа або шкільний заклад організовує та підтримує програми неформальної освіти та позакласні види діяльності, спрямовані на створення сприятливого соціального клімату та міжкультурного взаєморозуміння в школі чи шкільному закладі, між учнями та батьками.
- Школа або шкільний заклад приймає, навчає та перевиховує всі групи учнів та слухачів відповідно до чинного законодавства, без винятку та неприпустимого поділу на підставі будь-якої захищеної причини, зазначеної в Законі "Про боротьбу з дискримінацією".
- У школі або шкільному закладі не існує процесів, процедур і домовленостей (навіть на рівні класу), які виключали б або неприйнятно поділяли групи учнів або слухачів на підставі будь-якого охоронюваної причини, передбаченої Законом "Про боротьбу з дискримінацією".
- Школа або шкільний заклад надає можливість і активно заохочує і підтримує участь всіх груп учнів та слухачів в видах діяльності і конкурсах, організованих школою або шкільним закладом, з метою реалізації та розвитку їх потенціалу.

Школа або шкільний заклад не повинні застосовувати дискримінацію при оцінці учнів або слухачів виключно на підставі їх приналежності до соціальної або етнічної групи або за будь-якою іншою ознакою, захищеною Законом "Про боротьбу з дискримінацією".

⁹ §7а Закону №245/2008 Збірки законів (Закон "Про освіту")

¹⁰ §26 Закону №245/2008 Збірки законів (Закон "Про освіту")

¹¹ §145а Закону №245/2008 Збірки законів (Закон "Про освіту")

¹² Детальна інформація про надзвичайні ситуації у школах доступна [на сайті міністерства](#).

